

567
DEO OPTIMO MAX.

UNI ET TRINO,

VIRGINI DEI - PARÆ, ET S. LUCÆ
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,

QUOD LIBETARIIS DISPUTATIONIBUS
manè discutienda, in Scholis Medicorum, die Jovis vigesimo-septimo
mensis Novembris, anno Domini M. DCC. XLIX.

M. GEDEONE DE RABOURS,
Doctore Medico, Præside.

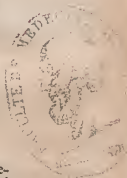
An in ulcere Tonsillarum Gangrenoso, Antiseptica?

I.

ASCI, pati, mori, hæ sunt vitæ tempestates. Quot morbi, delictis nostris coarcti, terris incubuerunt, vigore, & ortu, dissimiles! Alii enim ferociter sæviunt: alii mitius vagantur. Multi apparuerunt ab incunabulis Medicinæ; nonnulli verò, temporis lapsus dedit originem. Talis est affectus Tonsillarum gangrenosus, qui apud nos nuperimè grassatus est. De quo, Hippocrates, (a) & post illum Aretæus legendi sunt. Longo post Aretæum tempore, Aetius fusè differuit, de crustosis, & pestilentibus, Tonsillarum ulceribus: hæc autem, cum hocce affectu consentire omnino videntur. Ab eo, veteres, Latini, aut Arabes, de terrâ hæc lue profundè siluerunt; sive, quòd tamdiu latuerit, sive, quòd Medici tunc temporis, in futilibus scholæ argutiis, toti fuerint; cùm in observandis morbis, potuissent utilis exerceri. At morbus, qui trium tantùm, ex antiquioribus Medicinæ principibus, observationes non sefellerat, pluribus notericis, se rursus obtulit: ut Mercato, Scambato, Alaymo, Cortesio, Aetio-Cleto, Severino, & aliis bene multis. Collectis eorum scriptis, constare videtur, anno 1610, Hispanos, hæc peste, quam Garotillo vocant, fuisse infectos, hinc Meliteneses, Siculos, incolas Apullia, Calabria, Campaniæ, celeri contragione fuisse contaminatos; unde in Neapolim migravit, & per viginti annos, tyrannidem exercuit. Interdum, præstantissimi in arte Medicâ viri, in Hispaniâ Gomes de Laparra, in Sicilia Alaymus, in Italiâ Cletus Signinus, in Germaniâ Wedelius, & Bartholinus, in Galliâ, Renatus Moreau, morbi ferocitate percussî, quidquid viderant, diligenter observare. Sed morbus vix cognitus, ut Proteus effugit, non sine incremento nostræ felicitatis. Silente morbo, siluerunt Authores. Wie us enim, Foresius, Ramazzini hunc morbum se vidisse, inconsulte crediderunt. Utinam error, apud Authores diutius remansisset! At sopitus brevi revixit, & Angliam afflixit, ab anno 1739, adhuc & affligit. Post tot fata, tot gyros, & editas strages, ad nos, malis avibus, deventa fuit, hæc lues non devicta, non debilitata, tantis nationibus peragratis, sed antiquæ memor ferocitatis: promiscuè cadunt infantes, ablati, aut lactantes, nec parciè adultis. Undique evocat putredinem, unicum tot malorum, instrumentum. Ea autem accersita continuum sanguinis fluxum sistit, fugaces fluidorum volutiones cohibet, eâ ipsâ solidorum nexus dissolvitur. Unde ad coercendos, effrenatæ putredinis impetus, antiseptica usurpanda sunt. Iis enim, novum additur calcar sanguini, torpentes humorum motus exsuscitantur, pulsus fit fortior, fallium acre corrigitur; uno verbo antiseptici curatur, omne vitium putrefactionis.

A

(a) Vander-Linden. T. II. p. 74.
lib. II. Morb.
Textu 48.

MINORIS profectò esset periculi hic morbus, si appetà acie, & certis se proderet caracteribus. At quanta in symptomatibus diversitas! Hic ægrotantes, (a) nullà, vel levissimà febre vexantur. Hic pulsus, (b) citissimè agitur. Ità is lingua, internaque oris vehementer inflammanur, facies rubescit, (c) oculi lacrymis itrorantur. In iis, vultus pallidus livescit, fauceque (a) levi tantum phlogosi laborant. Mox ex obstructis naribus, (e) ichor guttatim effluit; mox verò nihil decedit, (f) ex narium cavitatibus. His signis adeo variatis, Medicus decipitur incautus, levissimis symptomatibus fretus, gravissimo morbo laxas dat habenas. Interdum serpit malum, huc illuc extenditur, & radices figit inextricabiles. Qui tamen, in diversas femitas abeunt, in hoc unum concordēs sunt, quòd ægrotantes exhalant, fœtorem terretimum. Hoc autem signo, peculiariter, & quasi pathognomonicè, hic morbus designatur, ut morbo inferius descripto, patet. Horrore corripiuntur ægri, mox æstu interno, & febriculà, ut in iis affectibus plerumque accidit. Tument tonsillæ, rubescunt, leviter dolent, brevi escharis cooperiuntur, quæ putredinem latè depingunt. Crescente feбри, crescit morbus. Vires prosteruntur, pulsus deicitur, ex ore perpetuò afflatur odor fetidus; crusta alba crassescit, radices altius agit, & non aufertur, quin altera subjecta renascatur. Sunt quibus maculæ rubicundæ, nunc paucæ, nunc multæ, modò in unà, modò in alterà corporis parte apparent, aliquando, in corpore universo. Ægros aut somnus gravis premit, aut delirium vexat. Facies pallescit, vox rauca est, facilis tamen superest deglutitio. Odore magis ac magis putrido, astantes infestantur; latynx, pharynx eroduntur, propectamque ad ventriculum, aut ad pulmones erosionem, mors brevi subsequitur. Si morbus remediis superetur, 4° vel 5° die, dat signa remissionis; paululum decrevit febris, eschara attenuatur, os minus fœter, pulsus est aquabilior. Emaciantur ægri, vox resonat in narium cavitatibus, & de naso, ut aiunt, loquuntur. Membrana exterior laryngis, aut pharyngis, crofa prius, exfoliatur; & hâc saluberrimà metamorphosi, faucibus orique interno naturalis status restituitur. Aliquando etiam parotides protuberant, & probant esse ex-pulsulum ex faucibus virus morbosum.

I I I.

FRUSTRA aliquis, hujus monstri perniciem moliretur, nisi pessimam illius matrem, putredinem videret, arceret, extingueret. Hæc enim corpora erodit, dissolvit, eorum connexionem destruit, & terribili consociata fœtori, vivum cadaver rapit ad interitum. Si fœtor ille, mortis nuncius, eundo vires non acquireret, inspiratione, aëri externo confusus, pulmones contaminaret, & solo attractu, liquida, & deglutita omnia inficeret, ceteris humoribus pestem brevè allatura. At quàm rapidi progressus! Quot loca citissimè invadit! Si vires ipsius deficiant, ab aëre, ipsiusque miasmatis petit auxilium. Corruptus aër, putredinem generat, generata putredo, vice suâ aërem corrumpit, & sic alendo foco huc pestifero, viribus unitis conspirant. Quod inspiratum pulmones rescit, sanguinem restaurat, & per totum corpus virile diffundit robur, illud mortis nostræ fieri instrumentum, dolendum sanè est. Sicut enim aër cum purus est, in intimis visceribus, vitam; sic cum depravatus est, mortem affert inevitabilem. Quo pacto hoc accideret, nisi mediante aëre, partium putrefactarum sarcinis gravato. Hæc nihil aliud sunt, quàm pessima miasmata, aëri permista, Chymicorum more loquar, salia aëria, volatilia, tenuissima, sulphure quodam crasso inquinata. Morbus autem, ideo sedet in ore interno, quia natura quæ totis viribus incumbit, ad dissipanda miasmata, aeris auxilio in sanguinem intromissa, tonsillas reperit, & humidās & flexiles, proindeque procliviores ad putredinem concipiendam. Nec satis est, ut pestis illa locum sibi seligat apertissimum, seligit etiam, & subiectum, ut securius grassari possit. Ideo infantes, qui adultis calidiores sunt, & humidiores, qui donantur fibris laxis, hoc morbo potissimum tentant. Hujus autem morbi contagiosi causam, credimus cum Hippocrate, tum in calorem, tum in ventos esse rejiciendam. Constat autem, his duobus clapsis annis, calorem apud nos fuisse maximum: quippe cum spiritus vini, ascenderit, ad 30 gradus Thermometri Reaumuriani. Quo calore plantæ, & animalia vitali motu destituta facilè putrescunt. Hæc autem partes putrescunt, in aëre diffuse, suppeditantur ab exhalationibus, & terræ trumpebunt, putridis ab aquis, à cadaveribus inconditis, à paludibus semi-exsecatis, quæ simul unita, aëri cloacarum, lanienarum, leguminum, aliorumque in hac urbe putrescentium,

(a) Alaymus, Conf. pro. ulc. p. 37.

(b) Fothergill, Descrip. du mal. de Gorg. p. 67.

(c) It. p. 59. (d) Aretæus, de morb. Acut. & Chron. &c. lib. 2, cap. 9.

(e) Diss. hist. 11. D. Chomel. p. 38.

(f) Lett. de M. Astruc, ad Calc. op. cit. p. 303.

partibus contaminato, pestem minitantur. Ad hæc: si attendas, ad certos quosdam ventos austrinos, qui elapso biennio, per plures menses spirare, videbis hunc morbum, horum statui maligno, natales suos apud nos, debere. Illi enim ut ait, *Hippocrates*, (a) crassâ feci substantiâ & impurâ, stagnorum halitibus infecti, pestilentem auram secum rapiunt, & depravatam ærem nostrum, majori labe contaminant. Hinc ins venis flantibus, tot morbi Parisinos devastare. Hinc certo certius est, ab aere malefico putredinem, & à putredine morbum, generari.

I V.

TONSILLARUM dolor, sæpe minus morbus, quàm ægritudo. At ulcus gangrenosum, malum, quo nullum est nocentius. Ille affectus, remediis non rarè cedit levissimis. Hoc malum sæpè resistit omnibus. Saviente morbo, hoc unicum Medicò pensum incumbit, ut arcendæ putredini prospiciat, & labore, tùm firmando vires agrotantium, cùm vires morbi debilitando. Illæ autem in duplici cardine positæ, duplici viâ conservantur. Tum sanguinis & humorum, tum spirituum animalium motus torpescentes, excitando. Quoties per vasa sanguinea humores, spiritus per nervos, liberè & expeditè, circulos suos, & influxus absolunt; roties stat sanitas. Quoties verò liquoridum motus impeditur, roties vires deiciuntur. Unde ex spontaneis lassitudinibus, morbos prænuñtari posse dixit (a) *Hippocrates*. Hanc in morbis putridis, virium jacturam, non ineptè metuit, (b) dignissimus Boerhaavii discipulus, cùm censet homines, etiam robustissimos, nihilo citius frangi, quàm putridis effluviis. Ar quæ potissimum viâ ægri restaurandi sunt? An per venæ-sectionem? Res esset plena periculis. Virium defectui medentur, succi acetosæ, acetosellæ, ribesiorum nigrorum, limoniorum, aurantiorum; acetum, sal marinum, gemmeum, aluminosum, & antiseptica camphorata. Tenuissimis suis partibus, angustiam subeunt valorum ingentem, nervos extimulant, languentes spiritus excitant, hinc novam quasi vitam inspirant, hominibus etiam debilissimis; hinc post evacuationes nimias, admotò naribus aceto, vires collapsæ subitò restaurantur. Influxu nervorum expedito, circularis humorum motus, benè instituitur. Distributis undequaque spiritibus, leni stimulo arteriæ incitantur, acidâ sanguinem concretum dividunt, dissolutum incrassant, & restitutum humoribus, spiritibusque motu, agrotantes rescitunt, eò citius, quòd simul devicta cedat putredo. Corporis humores, ut motu, sic quiere præfunt. Hinc post mortem, liquoridum stagnatione, sicut per vitam, motu eorumdem vividiori, ruinus in putrilaginem. Putrefcentibus humoribus, aquosæ sanguinis pattes, & subtiliores dissipantur, salia acido orbantur, exaltantur, à terrâ oleoque suo separantur: sunt acia, volatilia, alcalina; olea pariter tenuiora reddita, terrâ spoliata, sali illi acri permixta, acia, volatilia, fatentia evadunt; dum altera pars olei tenacissimè permixta terræ, aquâ, sale, & oleo priori destituitur, abit in atram faciem, & concretionem immeabilem. Oppositi effectus oriuntur ex usu antisepticorum; sales enim demulcentur, olea temperant, fibræ quasi diffuentes corroborantur, dissoluti humores, non coagulantur, sed suaviter resolvuntur. Extus gargarismatibus acido-salinis, pituita crassa excernitur, salivales glandulæ confringuntur, & copiosâ salivatione liberantur: dum intromissæ, bibulis venarum osculis, partes salinæ, moras necunt fermentationi. Acidis verò potulentis, intestina irrorantur, fætor compefcitur, stagnantia liquida moventur; eadem etiam unctuos quodam mucilagine, salia involunt, principio inflammabili, olea fatentia temperant, volatilia figunt, incrassata verò incidunt, meabilia reddunt. Acida dein ad sanguinem translata, partes oleosas, phlogisticas, nimium resolutas, expanfas, & commotas fixas detinent, salino-urinosas, ad indolem salso-ammoniacalem reducunt, diuresim, & diaphoresim excitant, & felici resolutione materiam expellunt morbosicam. Quantum efficacis, acida sibi vindicent, docuit *Sydenhamus*, (c) qui in variolis, pessimis confluentibus potui ordinario, mixta felicissimè exhibuit, irritis cæteris medicamentis. Quod in variolis *Sydenhamus*, illud *Boerhaavius*, (d) & *Osserdik Schacht* (e) in aphtis gangrenosis experti sunt. Nec minù pensanda videtur autoritas D.D. *Cartheuser*, (f) qui putracidiorum adfumptionem, in febribus putridis, & gangrenosis esse maxime necessariam. Huic sententiæ calculum addit *Hoffmannus*, (g) cùm censet in morbis ab internâ putredine orris, plus auxilii ab acidis, quàm ab ullo remedio reportari. Quid plura? *Boerhaavius* ipse commendando antiseptica, præcipuam virtutem aceti, eo modo extollit, ut existimet in corruptione mortificâ in gangrenoso repectu, nullum simile medicamentum posse reperiri. Itaque ratione, & experientiâ competere habemus antisepticorum usu, affectui faucium gangrenoso medellam afferri tutissimam.

(a) Aphor. 1 &
17. lib. 3. & 1.
epidem.

(a) Chert. Tom.
IX. p. 46. Aphor.
1. §. 2.
(b) Van-Swieten
T. II. §. 434.

(c) Præx. Med.
Experim. p. 299.
(d) Præx. Med.
Petav. p. 274.
(e) Inst. Med.
præf. Ultraj. ed.
Ren. in-4to. pag.
122.
(f) Rud. Mar.
Med. T. I. p.
128.
(g) Obsev.
Physico Chym.
p. 125.

PRODEANT qui spem in venæ-sectione ponunt unicam, acutorum promptissimum remedium esse conclamitent. Ut in morbis inflammatoriis felicissimè, sic in gangrænosissimè succedit. In illis excessus virium temperandus, in his verò defectus corrigendus. Enimvero pueri, scæminæ, homines etiam texturæ tenuis, & laxæ, hoc affectu frequentius tentantur, diutius agrotant, curantur difficilior. Robustiores contra, anginis inflammatoriis crudelius vexantur, & citissimè suffocantur. A phlebotomiâ autem, momentum virium multum imminuitur, unde in affectu gangrænosio parçissimè (a) secandam esse venam omnes confitentur. Hâc enim evacuatione vasa relaxantur, debilius jactantur humores, concresecunt, vigilæ, delirium manent, ægri difficilior respirant, vis vitæ imminuitur, vis veneni increfcit: (b) & periculosa symptomata ruunt in pejus. Quid ergo iniquent nonnulli? Si noxia est sanguinis missio, utilis erit alvi purgatio. Evacuaciones per alvum, aut per venam, non feliciores habuerunt exitus. Quid enim sit catharticus? revulsio, aut evacuatio. Cum autem ex revulsione, partes affectæ, liquido defraudentur; vasa jam debilia, imminuto fluido, atona fiunt; & citius putrescunt; ex evacuatione, plus auxilii esset reportandum; si nateries morbifica, sedem non haberet in faucibus. Quid enim spondent cathartica? Sani humoris evacuationem, & propagationem promptiorem contagiosi. Hinc evacuationibus ejuscumque generis, agrorum vires collabescunt, morbus verò invalescit. Illud evidentissime patet, plurimorum exemplo, qui post dolores summos, evacuationes nimias, & agritudines continuas hoc morbo, (c) correpti, subito præfocabantur. Quid igitur tentandum? Scarificationes; minimè; mala malis adderes, eos crudeliter trucidares, quibus mors ipsa forsitan miserata, parceret. Plures enim pueri, ex ferro, ori applicato, quàm ex affectione ipsâ, mutilati ceciderunt. Quid hâc tyrannide operaris? Separatur vivum à mortuo, hiant undique vasa dissecta, & hauriunt diffiluent undique virus. Unde metus novæ gangrænæ, at periculosioris. Si verò carnes corruptæ, à sanis non omnino extirpentur. Cur moribundum millies jugulare? Recrudescet enim malum ferocius. Lege authores, (d) sic censent. Vide quâ vehementiâ, eos qui partes illas fricant, extirpant, reprehenderint vocaverintque hominum carnifices. Confugiamus igitur ad antiputrida. Ratione proponuntur, suadentur autoritate, confirmantur experimentis.

Ergo in ulcere Tonsillarum Gangrænosio, Antiseptica.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Carolus-Francisus Doutigny des Preaux.

M. Josephus-Maria-Francisus de la Sône, Regiæ Scientiarum Academiæ Socius, & Censor Regius.

M. Francisus Mery, utriusque Pharmacæ Professor.

M. Petrus Lalouette.

M. Julianus Buffon.

M. Joannes-Baptista du Pois, Professor Regius Emeritus.

M. Petrus-Josephus Macquer, Regiæ Scientiarum Academiæ Socius.

M. Petrus Bercher.

M. Guillelmus-Josephus de l'Epine, Exdecanus & Academiæ Censor.

Proponebat Parisiis, **CAROLUS-AUGUSTINUS VANDERMONDE**,
Macæus apud Sinas, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis Baccalaureus,
A.R.S.H. 1749, à sextâ ad meridiem.